

ACȚIUNI DE PROMOVARE A PATRIMONIULUI CULTURAL LA SOROCA ÎN SCOPUL EDUCĂRII TINEREI GENERAȚII

Mihail ZEAMĂ,

*master în istorie, UPS „Ion Creangă” din Chișinău,
profesor de istorie la Colegiul de Arte „Nicolae Botgros” din Soroca,
mihaizeama@yahoo.com*

Summary

The cultural heritage has an important educative role. Due to the efforts of Ana Bejan, during the years, the memory of national culture personalities such as Grigore Vieru, Constantin Stere, Imanuil Gavriliță, Doina and Ion Alde-Teodorovici is still alive in Soroca. Their creation is promoted through cultural activities. With support, Ana Bejan built four churches of Metropolis of Bessarabia, to restore the Museum „Constantin Stere” from Ciripcău. She has a great role in the rehabilitation of the Cemetery of Romanian Soldiers from the village Ciripcău. Almost all of those edifices could be included into a touristic national route.

Keywords: *Cultural heritage, personality, education, tourism.*

În istoria și cultura unei națiuni, personalitățile și eroii ocupă un loc aparte¹. O personalitate importantă care a contribuit considerabil la reabilitarea și promovarea patrimoniului cultural este doamna Ana Bejan². Considerăm că un mare merit al ei pentru raionul și municipiul Soroca este aportul adus vaorificării patrimoniului cultural și răstrării memoriei istorice.

Chiar în primele săptămâni de la învestirea în funcția de prefect al județului Soroca, Ana Bejan declara că preocupările dumneai se vor axa pe

¹ Elena Ploșniță. *Concepte muzeografice cu profil de istorie: retrospectivă și perspectivă*. Chișinău: Bons Offices, 2008, p.139.

² Ana Bejan este născută în 1948 în satul Căinari Vechi, raionul Soroca, este absolventă a Facultății de Filologie a USM, profesoară de limba și literatura română. În 1991 a întemeiat unul din primele licee naționale din Republica Moldova, Liceul „Constantin Stere” din Soroca, fiind director al acestui liceu (1991-1998), deputat în Parlamentul Republicii Moldova (1998-1999), Prefect al județului Soroca (1999-2001), director al Liceului „Basarabia”, Președinte al Fundației „Grigore Vieru” (2009 - prezent), Președinte al Centrului Cultural Român, Soroca, Președinte de Onoare al ONG-ului „Consiliul Unirii” Soroca, Cetățean de Onoare al raionului Soroca (2010), Cetățean de Onoare al județului Buzău (2017), cavaler al Ordinului Național „Pentru Merit” în grad de Comandor, menționată cu mai multe distincții și diplome din România și Republica Moldova.

cultură și învățământ, deoarece fără aceste priorități societatea va bate pasul pe loc³. Datorită străduințelor sale s-a schimbat aspectul cultural al orașului Soroca, au apărut monumente ce țin de trecutul și cultura noastră, au fost readuse în conștiința locuitorilor personalități sorocene uitate. Prin contribuția dnei Bejan, Soroca a avut întâlniri cu personalități ale culturii: scriitori, compozitori, interpreți, savanți, istorici, poeți, oameni politici de pe ambele maluri ale Prutului și de peste hotare.

În calitate de profesoară de limba și literatura română, Ana Bejan se simte obligată să promoveze cultura neamului românesc, iar deviza dumneaei au fost tot timpul cuvintele marelui istoric Nicolae Iorga: „*Un popor fără steag de cultură este o gloată*”⁴.

O prietenie de suflet, lungă de 20 de ani cu poetul Grigore Vieru, a marcat mult activitatea Anei Bejan. La 16 ianuarie 1988 la școala Nr. 1 din Soroca, unde Ana Bejan era director, este invitat Grigore Vieru, care vine însoțit de poetul de peste Prut Ioan Alexandru. Sala de Festivități a școlii era arhiplină⁵. Anume la această întâlnire de suflet, elevii și profesorii au auzit declamând un poet român și frumoasa limbă română, iar pe mulți elevi din clasele absolvente i-a marcat pentru toată viața⁶. În cartea lui Grigore Vieru „*Taina care mă apără*”, poetul Ion Alexandru menționa că a rămas emoționat „când sute de copii recitau într-un glas versurile lui Grigore Vieru”, lucru, care ar fi bucurat pe orice poet al lumii⁷.

Această prietenie a făcut ca Grigore Vieru să aibă multe întâlniri de suflet cu elevi, profesori și intelectuali din Soroca. La 30 mai 1992, după ce au vizitat Frontul de pe Nistru, la Liceul „Constantin Stere” din Soroca, vin în ospetie Grigore Vieru, Adrian Păunescu, Doina și Ion Aldea-Teodorovici și Octavian Ghibu, fiul marelui patriot Onisifor Ghibu. A fost o întâlnire de neuitat, aceasta fiind prima vizită a lui Adrian Păunescu și Octavian Ghibu la Soroca⁸. Vasile Baș, directorul actual al Liceului „Constantin Stere” menționa: „În această sală a liceului nostru, la 30 mai 1992 s-a făcut istorie, elevi și profesori, intelectuali și oameni simpli din Soroca au avut ocazia să

³ *Fără steag de cultură nu vom exista*. În: *Moldova Suverană*, nr.131-132, 29 iunie, 1999.

⁴ Interviu cu Ana Bejan, 22 februarie 2029 (înregistrare personală).

⁵ Secvență din filmul „*Grigore Vieru la Soroca*”, 2008.

⁶ https://www.youtube.com/watch?v=eJFlnCgBu_8

⁷ Interviu cu doamna Angela Bucătaru - profesoară de limba română, în 1990 elevă la Școala Nr. 1 din Soroca (înregistrare personală, 05 mai 2020).

⁸ Daniel Corbu. *Grigore Vieru, Taina care mă apără*. Chișinău, 2008, p. 4.

⁸ Interviu cu Ana Bejan, 22 februarie 2029 (înregistrare personală).

aibă o întâlnire de neuitat cu personalități marcante ale neamului”⁹. Ana Bejan menționa că cele mai emoționante clipe din viața sa a fost întâlnirea și discuțiile cu Octavian Ghibu, deoarece tatăl acestuia Onisifor Ghibu a fost în Soroca în acei ani grei din 1917-1918, a pregătit moral Moțiunea de votare a Zemstvei Soroca din 13 martie 1918, prin care se cerea Unirea Basarabiei cu România¹⁰.

La 28 august 1999, la invitația prefectului de Soroca Ana Bejan, în Sala Palatului de Cultură, are loc o sărbătoare cu participarea poezilor Grigore Vieru, Adrian Păunescu, a Cenaclului „Și Totuși Iubirea” cu Andrei Păunescu – fiul poetului și interpreta Tatiana Stepa¹¹.

La 28 noiembrie 2003 cu concursul doamnei Ana Bejan are loc o serată de comemorare a regretaților artiști Doina și Ion Aldea-Teodorovici cu genericul „Două vieți și o dragoste”, la care participă Grigore Vieru, Cristi Aldea-Teodorovici, Eugenia Marin – mama Doinei. Eugenia Marin menționa că a fost încă în 1999 la Soroca și este bucuroasă că Soroca ține vie memoria marilor patrioți. Grigore Vieru a menționat că găsește o „Sorocă schimbată, schimbată în bine, care ține la cultură și istorie”¹². Publicul a fost delectat cu cântecele Doinei și Ion Aldea-Teodorovici interpretate de Cristi Teodorovici, Alexa și interpreți din Soroca. „Nu pot fi redată emoțiile trăite de cei ce s-au adunat în sala palatului, cuvântările gazdelor care au urcat în scenă aveau în ele fericire și durere, bucurie și mărinimie...”, a menționat în continuare poetul. El a mulțumit publicului printr-un gest aparte – a cântat o poezie dedicată graiului românesc¹³.

Ultima dată Grigore Vieru vine la Soroca la 26 iunie 2008. Sosește special pentru serata aniversară „60 de ani ai doamnei Ana Bejan.” Poetul vine la Soroca împreună cu Alexandru Moșanu și Vladimir Hotineanu. La serată sunt prezenți și prietenii Anei Bejan din România –preotul Mihail Milea, scriitorul Mihai Sălcuțan, senatorul Marius Constantinescu și alții¹⁴.

⁹ Secvență din filmul „Grigore Vieru la Soroca”, 2008
https://www.youtube.com/watch?v=eJFlnCgBu_8

¹⁰ *Femeia - o minune a lumii*. În: *Observatorul de Nord*, nr. 11, 7 martie, 2001.

¹¹ Secvență din filmul „Grigore Vieru la Soroca”, 2008
https://www.youtube.com/watch?v=eJFlnCgBu_8

¹² *Ibidem*.

¹³ *Grigore Vieru a cântat limba română la Soroca*. În: *Observatorul de Nord*, nr. 12, 21 martie 2008.

¹⁴ Secvență din filmul „Grigore Vieru la Soroca”, 2008
https://www.youtube.com/watch?v=eJFlnCgBu_8

Îndată după moartea poetului, Ana Bejan a creat la Soroca Fundația „Grigore Vieru”, care are ca scop promovarea creației și înveșnicirea memoriei poetului. La propunerea ei și a colectivului de profesori din satul Vasilcău raionul Soroca, la 14 februarie 2009 Consiliul raional Soroca a hotărât de a conferi Liceului din Vasilcău numele lui Grigore Vieru.

Fundația „Grigore Vieru” condusă de Ana Bejan chiar în anul 2009 a început înaintarea demersurilor pentru înveșnicirea numelui poetului la Soroca. Un rol important i-a aparținut consilierului orășenesc Iurie Tănase, membru al MAE. Ca urmare a interpelărilor, la 12 decembrie 2009 Consiliul Orășenesc Soroca a aprobat hotărârea de a conferi unei străzi din centrul orașului și parcului din imediata apropiere numele lui Grigore Vieru și de a instala pe frontispiciul unei clădiri de pe această stradă o placă comemorativă în memoria poetului¹⁵.

La 14 martie 2010, de ziua de naștere a poetului, la Soroca, în Parcul „Mihai Eminescu” are loc un eveniment deosebit – dezvelirea bustului lui Grigore Vieru pe Aleea Clasicilor. Acest bust s-a realizat la propunerea Anei Bejan, care a adunat și fondurile necesare. Preotul și patriotul Nicolae Robu menționa la inaugurarea bustului: „Soroca a avut în inima și sufletul lui Grigore Vieru un loc deosebit, de aceea și sorocenii îi sunt recunoscători”¹⁶. Nicolae Dabija menționa că Soroca este primul centru raional, care l-a adus pe Grigore Vieru, deoarece aici poetul se simțea ca acasă, „Tot timpul când Vieru venea de la Soroca, venea cu versuri noi, cu impresii”¹⁷. În discursul său, Ana Bejan, președinta Fundației „Grigore Vieru”, a mulțumit tuturor, care au avut un aport la înălțarea bustului, „ridicat din sufletele noastre”¹⁸.

Anual la Soroca și în satul Vasilcău au loc manifestări culturale dedicate poetului, iar la Biserica „Sf. Martiri Brâncoveni” au loc slujbe de pomenire a poetului¹⁹. În Soroca memoria lui Grigore Vieru este vie, iar toate activitățile

¹⁵ Hotărârea Consiliului Orășenesc Soroca nr. 24/27 din 12.11.2009, *Cu privire la comemorarea marelui poet Grigore Vieru*, 1. Redenumirea unei părți a străzii B.P. Hasdeu în strada *Grigore Vieru*. 2. Redenumirea Parcului Libertății în parcul *Grigore Vieru*. 3. Instalarea unei plăci comemorative în memoria poetului Grigore Vieru. 4. Consilierii orășenești oferă câte 250 lei pentru ridicarea la Soroca a unui bust a lui Grigore Vieru.

¹⁶ Secvență din filmul „*Grigore Vieru la Soroca*”, 2012

https://www.youtube.com/watch?v=eJFlnCgBu_8

¹⁷ *Ibidem*.

¹⁸ *Ibidem*.

¹⁹ https://observatorul.md/video/live/2020/02/14/68414_live-comemorarea-lui-grigore-vieru-si-lansarea-cartii-pelerinul-scrisa-de-preotul-mihail-milea

ce țin de opera poetului, au un impact mare asupra educației tinerii generații în spiritul patriotismului și a dragostei de neam.

Datorită străduințelor Anei Bejan, în anul 2012 este realizat filmul „Grigore Vieru la Soroca” cu genericul: „*Vă las dorul meu durut, Și nădejdea de la Prut*”, după scenariul Anei Bejan, în regia Stelianeii Guțuleac²⁰. „Pentru soroceni Grigore Vieru n-a murit, ci s-a înălțat la ceruri, unde scrie versuri pentru îngeri.” Aceste cuvinte vorbesc despre importanța moștenirii culturale lăsate de poet și locul pe care îl ocupă în inimile locuitorilor, importanța ei în educarea tinerei generații, în promovarea turismului cultural la Soroca.

Recent, la 17 februarie 2020, Ana Bejan a inițiat la Soroca un concert – Comemorarea poezilor Grigore Vieru și Adrian Păunescu. Sala plină a Palatului de Cultură a savurat versurile marilor poeți, muzica pe versurile lor. Au evoluat: actorul Nicolae Jelescu, interpreții Georgeta Voinovan, Ion Raza, Anatol Rudei, cantautorul Viorel Burlacu și poetul Valeriu Matei. Printre spectatori au fost prezenți reprezentanții Consulatului României de la Bălți, intelectuali din Florești și Drochia. Astfel, continuă legătura dintre Soroca și Grigore Vieru. După cum menționa Ana Bejan: „Grigore Vieru iubea Soroca și soroceni, Adrian Păunescu venea deseori la Soroca. Prin acest spectacol noi le-am adus un omagiu poezilor²¹.”

O altă mare personalitate cu care Soroca a făcut cunoștință, datorită străduințelor Anei Bejan, a fost savantul, lingvistul, academicianul Eugeniu Coșeriu. În mai multe interviuri savantul menționa că a îndrăgit Soroca încă în 1939, când, fiind licean la Bălți, a venit la Soroca, unde a susținut examenul de Bacalaureat²². La invitația deputatului Ana Bejan, în septembrie 1998 Eugen Coșeriu vine la Soroca însoțit de lingviștii Valentin Mândăcanu, Anatol Ciobanu, Silviu Berejan. Ana Bejan a organizat întâlniri cu aceste personalități în mai multe licee, dar cea mai amplă întâlnire are loc la Liceul „Constantin Stere” în data de 16 septembrie 1998.

De la acele întâlniri avem un interviu realizat de jurnalista Nina Neculce, care credem că are o valoare mare pentru Soroca, dar și pentru cercetătorii creației lui Eugeniu Coșeriu. Savantul menționa că dorința de a se întoarce la Soroca o avea demult, deoarece aici, la Liceul „A.D. Xenopol” în

²⁰ Filmul *Grigore Vieru la Soroca: Vă las dorul meu durut Și nădejdea de la Prut*, REC Studio (c), 2012, https://www.youtube.com/watch?v=eJFnCgBu_8

²¹ *Observatorul de Nord live*
https://www.facebook.com/watch/live/?v=202558210940002&ref=watch_permalink

²² Silviu Verejanu. *Cu Eugeniu Coșeriu în proces de lucru, și de simplă comunicare*. În: *Limba Română*, nr. 10, 2002. <http://limbaromana.md/index.php?go=articole&n=2730>

1939 a susținut Bacalaureatul, iar imaginea de atunci a Sorocii i-a rămas pentru toată viața. La întrebările elevilor, Eugen Coșeriu a menționat rolul lui Constantin Stere în Unirea Basarabiei cu România din 1918, schimbările din Republica Moldova de după 1991, despre faptul că ar dori să revină la Soroca și să stea aici măcar o săptămână, să vină neinvitat, să vorbească liber cu lumea, să privească la Cetate²³.

Eugen Coșeriu s-a ținut de cuvânt și în iulie 2001 a revenit la Soroca incognito. Probabil atunci (în 2001) a rămas dezamăgit, găsind aici o conducere comunistă, care nu cunoștea despre el și creația sa. A avut o reîntâlnire cu Ana Bejan, au discutat despre limba română, au vizitat multe locuri din Soroca²⁴.

Scoaterea din uitare și promovarea unor personalități ale culturii naționale este o preocupare constantă a Anei Bejan. O figură eminentă politică și culturală a Sorocii a fost Constantin Stere. În 1991, la inaugurarea Liceului din Soroca, Ana Bejan a insistat ca patronul spiritual al instituției să fie Constantin Stere. „Basarabia și Soroca datorează multe acestei personalități, de aceea avem obligația să-i cunoaștem opera și activitatea”²⁵.

La Liceu și în or. Soroca sunt organizate activități consacrate marelui patriot. În 1992 pe frontispiciul Liceului a fost instalat un basorelief cu chipul lui Stere, iar în 2015 un basorelief de bronz a fost donat Liceului de către femeia de afaceri Ecaterina Martâniuc în cadrul ediției a doua a Universității Populare de Vară „Constantin Stere” și cu ocazia aniversării a 150 de ani de la nașterea scriitorului. La 31 august 2015, de Ziua Limbii Române, pe Aleea Clasicilor din Soroca a fost dezvelit bustul lui Constantin Stere, o donație a Consiliului județean Prahova²⁶.

Personalitate lui Constantin Stere a fost înveșnicită și prin deschiderea Muzeului Memorialistic „Constantin Stere” de la baștină, satul Ciripcău din fostul județ Soroca. Încă în perioada mandatului de prefect al județului Soroca (1999-2001), Ana Bejan a venit cu propunerea de a înființa la Ciripcău un muzeu.

Ideea a fost realizată în 2002 de către Consiliul raional Florești. Muzeul însă era departe de a întruni cerințele necesare. În anul 2014 Ana

²³ *Cred că nu vor lipsi ocaziile să mă întorc din nou la Soroca și să mă uit la Cetate*, interviu realizat de Nina Neculce cu Eugen Coșeriu. În: *Observatorul de Nord*, nr. 34, 10 septembrie, 2004.

²⁴ Interviul cu Ana Bejan, 25 martie 2020 (Înregistrare personală).

²⁵ *Ibidem*.

²⁶ *Ziua Limbii Române la Soroca*, la *Radio România*, 31 august 2015, <http://www.rador.ro/2015/08/19/ziua-limbii-romane-la-soroca/>

Bejan stabilește legături cu Muzeul „Constantin Stere” din comuna Bucov, județul Prahova și cu Consiliul Județean Prahova. Institutul Cultural Român „Mihai Eminescu” din Chișinău a demarat un proiect cu județul Prahova, președinte Mircea Cosma. Proiectul realizat în anii 2014-2015 a schimbat aspectul muzeului din Cîrîpcău, are loc renovarea casei muzeului. Din România sunt aduse exponate, mobilier, care au fost donate muzeului. În curtea casei-muzeu la 27 martie 2015, cu ocazia aniversării a 95 de ani de la Unirea Basarabiei cu România, a fost inaugurat un bust al lui Constantin Stere²⁷.

În scopul cunoașterii personalităților culturii românești din Basarabia, mai ales a celor sorocene, Ana Bejan a organizat la Soroca, împreună cu ICR „Mihai Eminescu”, Universitatea Populară de Vară „Constantin Stere”, după modelul Universității Populare de la Vălenii de Munte, întemeiată de Nicolae Iorga în 1908. Universitatea de la Soroca se adresează profesorilor, bibliotecarilor, elevilor, intelectualilor, tuturor celor interesați de cultură și istorie. Ea a fost fondată în 2014, se desfășoară în luna iunie, având loc șase ediții. Activitatea Universității include prezentări ale unor profesori din domeniul academic și universitar, ale unor specialiști din diferite domenii ale culturii din România și Republica Moldova, ale unor profesori de liceu din Soroca. Au loc lansări de carte și spectacole literar-artistice, expoziții tematice etc. Parteneri în desfășurarea lucrărilor sunt autoritățile publice locale, ICR „Mihai Eminescu” din Chișinău, agenți economici, Fundația „Grigore Vieru”.

La Prima Ediție a Universității (18-20 iunie 2014) a fost analizată opera lui Constantin Stere sub diferite aspecte: literară, politică, culturală, vernisarea expozițiilor „Generația basarabeană a Marii Uniri” și „Lucian Blaga – Poemele luminii”, prezentate de acad. Mihai Cimpoi. Prelegeri au prezentat Valeriu Matei, istoricii Gheorghe Negru și Victor Durnea, muzeograful Nicolae Bulat. Au avut loc vizite la Cetatea Soroca, la Casa-muzeu „Constantin Stere”. Universitatea s-a încheiat cu un recital muzical-poetic²⁸.

În perioada 30 mai – 01 iunie 2015 se desfășoară la Soroca și Cîrîpcău Ediția a II-a a Universității Populare de Vară „Constantin Stere.” Ediția din 2015 a fost prilejuită de aniversarea a 150 ani de la nașterea lui Constantin

²⁷ *Constantin Stere s-a întors acasă, la Cîrîpcău în Republica Moldova.* În: *Portal Știri Actuale.Ro*, <https://stiriactuale.ro/basarabia/13388-constantin-stere-s-a-intors-acasa-la-ciripcau-in-republica-moldova-foto.html>

²⁸ <https://www.icr.ro/pagini/universitatea-populara-de-vara-constantin-stere-de-la-soroca-editia-i>

Stere. La ea au participat profesori de la Universitatea „A.I. Cuza” din Iași, o delegație din județul Prahova²⁹. Tematica lucrărilor Universității a fost dedicată personalității lui Constantin Stere: activității revoluționare, politice și literare. În cadrul Universității au prezentat alocațiunii academiciantul Ion Hadârcă; Președintele Consiliului Județean Prahova, ing. Mircea Cosma; președintele Fundației „Grigore Vieru” Ana Bejan și Corina Mărășescu, coordonatorul Muzeului Memorial „Constantin și Ion Stere” din Bucov. La 1 iunie activitățile Universității s-au desfășurat la Cîrpicău, unde are loc redeschiderea muzeului renovat, dar și un tedeum la Biserica din localitate – ctitorie a părinților lui Constantin Stere și unde ei sunt înmormântați³⁰.

O preocupare a Anei Bejan este restaurarea mormintelor părinților lui Stere³¹. Regretabil este că autoritățile și Primăria Cîrpicău nu depun eforturi ca Muzeul Memorial „Constantin Stere” să fie inclus în Registrul muzeelor din Republica Moldova. Or, aceasta ar permite includerea muzeului într-un traseu turistic național.

Universitatea Populară de Vară „Constantin Stere” din Soroca își desfășoară anual lucrările și devine tot mai apreciată de profesori, elevi și intelectuali. În 2018 Ediția a V-a a avut ca tematică „Marea Unire din 1918”. În cadrul sesiunilor a fost elucidat rolul unor personalități ca Simion Murafa și Imanuil Gavriliță³².

A șasea ediție a Universității a avut loc în 2019 (16-18 iunie) și s-a desfășurat cu tema: „Recunoașterea internațională a Unirii Basarabiei cu România la 27 martie 1918”. A fost elucidată activitatea personalităților Ion Codreanu, Gheorghe Nastas, totodată publicul a aflat despre desfășurarea Conferinței de la Paris din anul 1918³³.

Timp de șase ediții (2014-2019) a Universității, sorocenii au aflat despre marile personalități locale și naționale, despre diferite evenimente,

²⁹ <http://artinfinit.md/cgblog/5243/113/Serie-de-manifestari-la-Soroca-i-Ciripcau-prilejuite-de-implinirea-a-150-de-ani-de-la-na-terea-lui-Constantin-Stere/>

³⁰ *150 de ani de la nașterea lui Constantin Stere aniversați în Moldova*. În: *Portal Știri Actuale.Ro*, <https://stiriactuale.ro/basarabia/13993-150-de-ani-de-la-nasterea-lui-constantin-stere-aniversati-in-moldova.html>

³¹ Interviu cu Ana Bejan, 25 martie 2020 (Înregistrare personală).

³² *Universitatea Populară de Vară Constantin Stere ediția a V-a*. În: *Observatorul de Nord*, 22 iunie 2018, https://observatorul.md/cultura/2018/06/22/48387_galerie-foto-universitatea-populara-de-vara-constantin-stere-editia-a-v-a

³³ *Universitatea Populară de Vară la cea de-a VI-a ediție*. În: *Observatorul de Nord*, 16 iunie 2019, https://observatorul.md/cultura/2019/06/16/59674_universitatea-populara-de-vara-constantin-stere-la-cea-de-a-vi-a-editie

care au marcat cultura națională, au fost scoase din anonimat personalități uitate. Este o tradiție frumoasă ca la începutul lucrărilor Universității participante să depună flori la monumentele de pe Aleea Clasicilor din Soroca, să participe la spectacole și concerte și la servicii divine, să viziteze cele mai importante monumente din Soroca. Activitățile organizate cu implicarea nemijlocită a Anei Bejan, îmbogățesc patrimoniul cultural al Sorocii, contribuie la educația tinerei generații, la formarea mândriei față de localitate și înaintași.

O altă personalitate notorie care se simțea la Soroca ca acasă datorită invitațiilor Anei Bejan, a fost jurnalistul Constantin Tănase. Aici el și-a lansat toate cărțile. Ana Bejan a publicat în săptămânalul „Timpul” un șir de articole, iar jurnaliștii de la această publicație deseori i-au solicitat interviuri. Cel mai amplu articol a fost în anul 2002 în rubrica *Clubul Elitelor*, în care Ana Bejan se referea la problemele din educație, despre rolul profesorului în societate³⁴.

Memorabilă a fost întâlnirea cu colaboratorii de la „Timpul” în 2007, când s-a discutat patru ore, iar la final Constantin Tănase a donat unei tinere de 16 ani un calculator³⁵. În 2007 o întâlnim pe Ana Bejan în Gala Laureatilor „Timpului”, primind premiul *Pentru eforturile constante de a le reîntoarce oamenilor libertatea*³⁶.

Nu este lăsată uitării nici personalitatea lui Emanuil Gavriliță, un mare patriot basarabean de la începutul secolului XX, redactor-șef al revistei „Basarabia”, avocat și filantrop, care este înmormântat în satul Baxani. Personalitatea lui Gavriliță este bine-cunoscută, dar până-n 2010 puțini îi cunoșteau locul de veci. În 2010 la aniversarea de o sută de ani de la moarte, un urmaș de al lui E. Gavriliță, Vasile Gavriliță, a restaurat mormântul și a amenajat locul din jur.

La 10 iunie 2010 la propunerea Anei Bejan în satul Baxani este organizată o conferință dedicată personalității lui Emanuil Gavriliță. Are loc sfințirea mormântului și un parastas³⁷.

La mai multe ediții ale Universității Populare de Vară a fost studiată personalitatea lui Emanuil Gavriliță³⁸. La 10 iunie 2019, la propunerea Anei

³⁴ Ana Bejan, *Dacă nu batem alarma suntem un popor pierdut*. În: *Timpul*, nr 23, 14 iunie 2002.

³⁵ *Timpul la oamenii Cetății*. În: *Timpul*, 21 septembrie, 2007.

³⁶ *Gala Albă a Timpului*. În: *Timpul*, 21 decembrie 2007.

³⁷ Interviu cu Ana Bejan, 25 martie 2020 (înregistrare personală).

Bejan, susținută de preotul paroh al bisericii din Baxani Ghenadie Pereteatcu, cu sprijinul Episcopiei de Bălți a Mitropoliei Basarabiei, are loc un serviciu divin în memoria lui Emanuil Gavriiliță, iar în Căminul Cultural are loc Conferința științifică „Emanuil Gavriiliță – Solomon al Băxanilor”, la care participă cu comunicări cercetătoarea Maria Ișaev-Vieru, directorul Muzeului de Etnografie și Istorie Soroca Nicolae Bulat, preotul Ghenadie Pereteatcu, protoiereul Valeriu Enache din satul Sadova, raionul Călărași și Ana Bejan. În cadrul conferinței sătenii Baxanilor au aflat multe lucruri despre personalitatea lui Emanuil Gavriiliță³⁹. Visul preotului și primarului din sat Ghenadie Pereteatcu este de a fonda muzeul lui Emanuil Gavriiliță.

Cu străduințele Anei Bejan a fost scoasă din anonimat personalitatea profesorului, poetului și omul politic Dimitrie Iov, inspector general al artelor în Basarabia (1920), deputat și senator din partea Sorociei, iar în anii 1921-1926 prefect de Soroca. A îndrăgît Basarabia și Soroca, deși era născut în localitatea Flămânzi din județul Botoșani. A scris versuri, ce oglindeau dragostea față de Basarabia, cum ar fi „Priveliști basarabene”, „Biruitoarii de la Țiganca”, „Moldova de la Nistru”, „Sub călcâiul comunist”. Cel mai semnificativ poem este „Covor basarabean”, dedicat orașului Soroca. O parte din creația lui a rămas în manuscrise, poetul este arestat în 1956 de autoritățile comuniste și moare în închisoarea de la Gherla.

În cadrul Ediției a IV-a a Universității din 2017 cu comunicări despre Dimitrie Iov au venit Ana Bejan, Valeriu Matei, Ion Constantin. Ana Bejan menționa: „El a fost trimis la noi să construiască podul spiritual-cultural dintre România și Basarabia după Unirea din 1918. În timpul primului război mondial unitatea sa militară a fost dislocată aici, s-a îndrăgostit de acest pământ. A locuit la Soroca din 1919 până în 1940. Aici a scris cele mai frumoase poezii, „Covor basarabean”, „Au înflorit castanii la Soroca”, „Primăvara la Soroca”⁴⁰.

³⁸ *Universitatea Populară de Vară la cea de-a VI-a ediție.* În: *Observatorul de Nord*, 16 iunie 2019, https://observatorul.md/cultura/2019/06/16/59674_universitatea-populara-de-vara-constantin-stere-la-cea-de-a-vi-a-editie

³⁹ *Satul Baxani a găzduit o conferință în memoria lui Emanuil Gavriiliță.* În: *Observatorul de Nord*, 16 iunie 2019, https://observatorul.md/social/2019/06/16/59677_satul-baxani-a-gazduit-o-conferinta-stiintifica-in-memoria-lui-emanuil-gavrilita

⁴⁰ *Dimitrie Iov a revenit la Soroca.* În: *Observatorul de Nord*, 24 mai 2017. https://observatorul.md/cultura/2017/05/24/27688_dimitrie-iov-a-revenit-la-soroca-foto

În 2017 la Editura „Știința” sunt publicate două volume din scrierile selecte ale lui Dimitrie Iov⁴¹. Personalitatea poetului a fost prezentată sorocenilor la multe ediții ale Universității Populare de Vară, în special ediția a V-a din 2017, în timpul căreia publicului i-au fost prezentate cele două volume⁴². Până la lucrările Universității are loc lansarea cărții lui Dimitrie Iov „Scieri” în diferite instituții de învățământ din Soroca. La 23 mai 2017 lansarea cărții are loc la Colegiul „Mihai Eminescu”, Soroca. La întâlnirea cu elevii au vorbit despre Dimitrie Iov redactorul-șef al editurii Mircea Ciobanu, coordonatorul publicației Mihai Papuc, directorul muzeului din Soroca Nicolae Bulat și Ana Bejan⁴³.

Dimitrie Iov ar merita un bust pe Aleea Clasicilor din Soroca.

Multe conferințe cu elevi, profesori și intelectuali au fost organizate de Ana Bejan pentru a comemora personalitatea patriotului basarabean Daniel Ciugureanu – prim-ministrul Întregitor al Basarabiei cu România. Una din Conferințe, dedicate aniversării a 130-a de la nașterea patriotului basarabean, are loc la 10 decembrie 2015 în incinta Bisericii „Sfinții Martiri Brâncoveni” din Soroca, unde participă istoricul Ion Negrei și descendenta familiei, Diana Zlatan-Ciugureanu. Soroceni au aflat multe lucruri despre această personalitate⁴⁴.

Este semnificativă și personalitatea Mitropolitului Gurie Grosu. La 26 martie 2019, la Biblioteca „Basarabia” din Soroca, Ana Bejan împreună cu Episcopia de Bălți a Mitropoliei Basarabiei organizează Masa Rotundă „Mitropolitul Gurie Grosu – Ierarhul Unirii”, la care au vorbit istoricii Ion Negrei, Gheorghe Negru, Angela Zeamă, Ana Bejan, PS Antonie, Episcop de Bălți și Silvia Grosu, descendentă din familia Mitropolitului Gurie Grosu⁴⁵.

Nu sunt uitate marile personalități ale muzicii și artei românești contemporane. Ana Bejan a adus la Soroca artiști de valoare. Printre ei a

⁴¹ Dimitrie Iov. *Scieri*. Chișinău: Știința, 2017, vol. I, p. 11.

⁴² *Universitatea Populară de Vară: despre Dimitrie Iov și Pann Halippa*. În: *Observatorul de Nord*, 19 iunie 2017. https://observatorul.md/social/2017/06/19/29035_universitatea-populara-de-vara-despre-dimitru-iov-si-pan-halippa

⁴³ *Dimitrie Iov a revenit la Soroca*. În: *Observatorul de Nord*, 24 mai 2017.

⁴⁴ *Daniel Ciugureanu comemorat la Soroca*. În: *Observatorul de Nord*, 14 decembrie 2015, https://observatorul.md/cultura/2015/12/14/11210_daniel-ciugureanu-comemorat-si-la-soroca?fbclid=IwAR3rQmRXH6Ry0Xx5ODq-HNs0V1ypQBkIcyGj8Fkf1r6oBz_l-6YRf18mEVI

⁴⁵ <http://episcopia.md/ro/node/56?fbclid=IwAR1MNmoUdGDNGG4dWB-PPFaxDZOAOpt308L-n7XoKcKdiWDOL3YwMG9Dte4>

fost Tudor Gheorghe, care vine cu un concert de zile mari în cadrul unui proiect realizat cu ICR „Mihai Eminescu”. Concertul și întâlnirea de suflet dintre soroceni și cunoscutul interpret, are loc la 15 martie 2014⁴⁶.

Soroca nu uită nici personalitatea primului Președinte al Parlamentului Republicii Moldova, academicianul, profesorul și istoricul Alexandru Moșanu. Această personalitate este prezentată de Ana Bejan ca exemplu de politician onest și cu verticalitate, au loc comemorări și tedeumuri în memoria profesorului la Biserica „Sfinții Martiri Brâncoveni” din localitate. La 16 ianuarie 2018, la Biserica are loc slujbă de pomenire la 40 de zile la moartea profesorului Moșanu. După tedeum, cuvinte de recunoștință și apreciere au fost rostite de multe personalități. Ex-deputatul Ana Bejan a vorbit despre activitatea politică a lui Alexandru Moșanu, discipolii Ghenadie Donos și Mihai Zeamă, despre calitățile de profesor, Nicolae Robu, preot și deputat în primul Parlament, a povestit despre activitatea comună în Parlament și adoptarea Declarației de Independență a Republicii Moldova⁴⁷.

Ana Bejan are meritul în edificarea la Soroca a monumentelor de for public – Aleea Clasicilor cu busturile lui Mihai Eminescu, Mihail Sadoveanu, Ion Creangă, Grigore Vieru și Constantin Stere. Visul ei este de a avea aici busturile lui Dimitrie Iov și Paul Vataman. Visul cel mai mare este de a avea la Soroca și o Alee a Membrilor soroceni din Sfatul Țării. Datorită Anei Bejan, Soroca are un Monument al sorocenilor căzuți în Războiul de pe Nistru, Monument al Doinei și Ion Aldea-Teodorovici, plăci comemorative. A fost reabilitat Cimitirul Ostașilor Români din Stoicani, au fost ridicate patru biserici ale Mitropoliei Basarabiei, care au devenit și centre de cultură.

Propunem crearea unui nou traseu turistic național – „Cultură și spiritualitate românească la Soroca”, care ar include: Muzeul „Constantin Stere” – Cimitirul Ostașilor Români din Stoicani – Biserica „Sf. Dumitru” din Alexandru cel Bun – Biserica „Sf. Ioan cel Nou de la Suceava” din satul Volovița – Biserica „Sf. Martiri Brâncoveni din Soroca – Biserica „Sf. Parascheva” din Soroca – Aleea Clasicilor din Soroca – satul Regina Maria.

⁴⁶ Tudor Gheorghe la Soroca, la *SOR TV*, 7 mai, 2015 <https://play.md/sortv/videos/317330>

⁴⁷ Soroceni și-au amintit de viața și activitatea lui Alexandru Moșanu. În: *Observatorul de Nord*, 17 ianuarie 2018 https://observatorul.md/social/2018/01/17/39387_soroceni-si-au-reamintit-de-viata-si-activitatea-lui-alexandru-mosanu?fbclid=IwAR1K_AOq5n7ZFsttc-5GQnUDIF7VtqHYe8eOar_dXunlkk7

În concluzie, personalitatea Anei Bejan reprezintă o filă aparte în istoria Sorociei. Pedagogul, directorul de școală și politicianul Ana Bejan și-a făcut drept motto al vieții de a duce cu mândrie steagul culturii în localitatea Soroca. Cu contribuția ei au fost organizate printre primele licee românești, muzee, organizate evenimente culturale pentru inițierea localnicilor în istoria și cultura românilor, au fost lansate cărți, deschise fonduri pentru susținerea culturii, efectuate diverse activități de voluntariat în domeniul socio-politic. Doamna își trăiește viața destoinic, cu capul spre soare, lăsând în urma sa un exemplu demn de urmat.